# O’ZBEKISTON 2030 YILGACHA BO'LGAN DAVR UCHUN ENERGIYA STRATEGIYASI KONTSEPTSIYASIDA ENERGIYA TEJASH MASALALARINI TAHLIL QILISH

**Jo’rayev Mirjalol Qahramonovich**

**Ro’zimorodov Kamoliddin Badriddin o’gli**

**Rashidov Hamrozbek Hayotovich**

Buxoro muhandislik-texnologiya instituti

“Elektr mexanikasi va texnologiyalari” kafedrasi

**Annotatsiya:** O’zbekiston energetika siyosatining maqsadi barqaror iqtisodiy o'sish, mamlakat aholisining hayot sifatini yaxshilash va uning tashqi iqtisodiy mavqeini mustahkamlashga yordam berish uchun tabiiy energiya resurslari va energetika sektorining imkoniyatlaridan maksimal darajada samarali foydalanishdir.

**Kalit so’zlar:** Kontseptsiya, ekspress, sub’yekt, tendentsiyasi, resurs, agregat, integral, komponent.

**Аннотация:** Целью энергетической политики Узбекистана является максимально эффективное использование природных энергетических ресурсов и возможностей энергетического сектора для устойчивого экономического роста, повышения качества жизни населения страны и укрепления ее внешнеэкономического положения.

**Ключевые слова:** Понятие, выражение, предмет, тенденция, ресурс, совокупность, целостность, компонент.

**Abstract:** The goal of the energy policy of Uzbekistan is to use natural energy resources and the opportunities of the energy sector as effectively as possible for sustainable economic growth, improving the quality of life of the country's population and strengthening its external economic position.

**Key words:** Concept, express, subject, trend, resource, aggregate, integral, component.

O’zbekiston 2030 yilgacha bo'lgan davrga mo'ljallangan energetika strategiyasini amalga oshirish jarayonida uning eng muhim qoidalarining aksariyati mamlakat energetikasini rivojlantirishning real jarayoniga muvofiqligi. tashqi va ichki omillarning keskin o'zgarishi sharoitida ham sektor tasdiqlandi.

O’zbekiston yoqilg'i-energetika kompleksi faoliyatining asosiy parametrlarini aniqlash. Shu bilan birga, ushbu Strategiyaga kamida 5 yilda bir marta zarur o'zgartirishlar kiritish nazarda tutilgan edi.

Ushbu strategiya mamlakatni rivojlantirishning yangi vazifalari va ustuvor yo‘nalishlariga muvofiq 2030-yilgacha bo‘lgan vaqt oralig‘ini kengaytirishni ta’minlaydi. Ushbu strategiya O’zbekiston Respublikasining 2030 yilgacha bo'lgan uzoq muddatli ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanish kontseptsiyasida nazarda tutilgan O’zbekiston iqtisodiyotini innovatsion rivojlanish yo'liga o'tishning bir qismi sifatida energetika sohasini rivojlantirish bo'yicha yangi

ko'rsatmalarni shakllantiradi. Ushbu strategiyaning qoidalari O’zbekiston Respublikasining ta'sis sub'ektlarining ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanish dasturlarini, energetika strategiyalari va dasturlarini, Sharqiy Sibir va Uzoq Sharq mintaqalari energetikasini rivojlantirish bo'yicha kompleks dasturlarni ishlab chiqish va tuzatishda qo'llaniladi. O’zbekiston shimoli-g'arbiy mintaqasi, Yamal yarim oroli va O’zbekiston Respublikasining kontinental shelfi, yoqilg‘i-energetika kompleksining alohida tarmoqlarini rivojlantirishning bosh sxemalarini, mamlakat hududlarini geologik jihatdan o‘rganish dasturlarini ishlab chiqish va tuzatishda, energetika sohasidagi kompaniyalarning investisiya dasturlari va yirik loyihalari parametrlarini tayyorlash va moslashtirishda.

Ushbu strategiya quyidagilarni taqdim etadi:

- 2030 yilgacha bo'lgan davrda O’zbekiston energetika strategiyasini amalga oshirishning joriy natijalari va ushbu strategiyaning maqsadli ko'rinishi; - mamlakat ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishining asosiy tendentsiyalari va prognoz baholari, shuningdek, iqtisodiyot va energetikaning o'zaro ta'siri;

- O’zbekiston energiya resurslariga talab istiqbollari; - davlat energetika siyosatining asosiy qoidalari va uning eng muhim tarkibiy qismlari;

- O’zbekiston yoqilg'i-energetika kompleksini rivojlantirish istiqbollari; - kutilayotgan natijalar va ushbu Strategiyani amalga oshirish tizimi. Iqtisodiyot va energetikani rivojlantirishning miqdoriy parametrlari ushbu Strategiyada nazarda tutilgan chora-tadbirlarni amalga oshirish jarayonida aniqlanishi kerak.

O’zbekiston 2030 yilgacha bo'lgan davrga mo'ljallangan energetika strategiyasida nazarda tutilgan yoqilg'i-energetika kompleksi tarmoqlarini uzoq muddatli rivojlantirishning asosiy yo'nalishlari quyidagilardir: - innovatsion va energiya tejamkor rivojlanish yo'liga o'tish; - energiya ishlab chiqarish strukturasi va miqyosidagi o'zgarishlar; - raqobatbardosh bozor muhitini yaratish; - jahon energetika tizimiga integratsiya.

Bozor energetika infratuzilmasini (bozor mexanizmlari, energiya resurslari bilan ochiq savdo institutlari, ularning transport infratuzilmasini) rivojlantirish asosiy ustuvor yo‘nalishlardan biridir. Gaz narxini oshirish dasturi va energiya resurslari narxlarining umumiy oshishining salbiy ijtimoiy-iqtisodiy oqibatlarini minimallashtirish mexanizmlariga alohida ahamiyat qaratilmoqda. Energetika sohasidagi strategik tashabbuslarni qo‘llab-quvvatlash va rag‘batlantirish kelajakda yirik energetika loyihalarini amalga oshirish uchun asos bo‘ladi.

O’zbekiston 2030 yilgacha bo'lgan davrga mo'ljallangan energetika strategiyasida taqdim etilgan yo'nalishlarning aksariyati amalda amalga oshirilmoqda va unda nazarda tutilgan davlat energetika siyosatining barcha mexanizmlari jalb qilingan. Xususan, elektr energetikasi isloh qilinmoqda, elektr energiyasi bozori liberallashtirilmoqda va atom energetikasi islohoti amalga oshirilmoqda, neft-gaz kompleksida yanada qulay soliq sharoitlari yaratildi, neftni qayta ishlash va neft-kimyo korxonalari rivojlanmoqda. rag‘batlantirilmoqda, energiya resurslarining birja savdosi rivojlanmoqda, energetika korxonalari faoliyatidagi ortiqcha ma’muriy to‘siqlar bartaraf etilmoqda.

Faol amalga oshirildi, ichki energetikani rivojlantirish uchun asos bo'lgan infratuzilma loyihalari.

Shu bilan birga, O'zbekiston 2030 yilgacha bo'lgan davrga mo'ljallangan energetika strategiyasida rejalashtirilgan uni amalga oshirishning birinchi bosqichining yakuniy sifatli natijalariga erishish hali to'liq ta'minlanmagan, ya'ni energetikaning barqaror progressiv rivojlanishi uchun asos yaratish. sektori, shu jumladan:

- yaxlit va tasdiqlangan normativ-huquqiy bazani shakllantirish, yuqori darajadagi raqobat va savdoni tashkil etishning adolatli tamoyillariga ega energiya bozorlarini yaratish; - iqtisodiyotning turdosh tarmoqlarini energiya samaradorligining yangi darajasiga olib chiqadigan transformatsiyalarni yakunlash;

- yoqilg'i-energetika kompleksining mamlakat iqtisodiyotidagi yetakchi rolidan iqtisodiyot va aholi ehtiyojlari uchun yoqilg'i-energetika resurslarini samarali va barqaror yetkazib beruvchi tabiiy funksiyasiga o'tish.

Uzluksizlik tamoyilini hisobga olgan holda, ushbu strategiya doirasida ushbu sifat ko'rsatkichlariga erishishni ta'minlash kerak. O'zbekiston 2030 yilgacha bo'lgan davrga mo'ljallangan energetika strategiyasini amalga oshirish boshlanganidan beri o'tgan vaqt ichida O'zbekiston energetika sektori asosiy iqtisodiy ko'rsatkichlarning sezilarli og'ishlariga qaramay, asosan ushbu hujjatda nazarda tutilgan asosiy prognoz tendentsiyalari doirasida rivojlandi. 2003 yilda prognoz qilingan qiymatlardan mamlakat taraqqiyoti va tashqi iqtisodiy sharoit ko'rsatkichlari.

ES-2030 dasturining maqsadi va unda shakllantirilgan energetika siyosati O'zbekiston xalqaro shartnomalar bo'yicha majburiyatlarini to'liq bajargan holda o'sib borayotgan O'zbekiston iqtisodiyotining energiya resurslariga bo'lgan ehtiyojlarini qondirishga qodir bo'lgan holda mamlakat energetika sohasini rivojlantirish va qo'llab-quvvatlashdir.

**Adabiyotlar ro'yxati:**

1. B.X.Shaymatov, B.S.Abdullaeyva, M.Q.Jo'raev, "Elektr mashinalari", Buxoro: BMTI, 2022 y.-209 b.
2. M.Q.Jo'rayev, F.J.Xudoynazarov "Elektr mashinalari" fani taraqqiyotining ustuvor yo'nalishlari Maqola. Academic Research in Educational Sciences VOLUME 2 | ISSUE 11 | 2021 ISSN: 2181-1385 Scientific Journal Impact Factor (SJIF) 2021: 5.723 Directory Indexing of International Research Journals-CiteFactor 2020-21: 0.89 DOI: 10.24412/2181-1385-2021-11-1184-1190
3. Jo'rayev M. Q. "Oliy ta'lim muassasalarining elektr energetika yo'nalishi talabalariga elektr mashinalari fanini hozirgi kunda o'qitish tahlili". Toshkent 2021 1–son 18 bet
4. Jo'rayev M. Q. "Elektr yuritmalari tezligini rostlash usullari" Ilmiy-nazariy va metodik jurnal Buxoro 2021, № 5 114 bet
5. Development of teaching methods in the field of "electrical machines" using new pedagogical technologies 1Jorayev M. K, 2Husenov D. R, 3Sharopov F.K. International Engineering Journal For Research & Development 584-586 p
6. Jo'rayev, M. Q., & Xudoynazarov, F. J. (2021). "Elektr mashinalari" faniTaraqqiyotining ustuvor yo'nalishlari. Academic Research in Educational Sciences, 2(11), 1184-1190. doi:10.24412/2181-1385-2021-11-1184-1190 bet
7. Jurayev Mirjalol Kahramonovich "Software analysis of electric machine science" ISSN:2776-0960 Volume 3, Issue 1 Jan., 2022 143P a g

8. Jo’rayev M.Q. Dunyoda yadro energetikasi taraqqiyoti rivojlanishini amaliy ahamiyatining inavasion texnologiyalardagi bosqichlari.Maqola №12(79) soni (dekabr, 2020).
9. Жўраев М.Қ. Электр юритмалар тезлигини ростлаш усуллари Педагогик маҳорат Илмий-назарий ва методологик журнал Бухоро 2021, №23, 114-118 б,(13.00.02)
10. Jo‘rayev M. Q. Scientific methodical bases of the science of electric machines academicia: An International Multidisciplinary Research Journal ISSN: 2249-7137Vol.12,Issue09,September 2022 SJIF 2022=8.252 A peer reviewed journalhttps://www.indianjournals.com
11. 4. Jo‘rayev M. Q. Ilmiy konferensiya “Elektr mashinalari fanini o‘qitish didaktik takomillashtirish jihatlari” INTERNATIONAL CONFERENCE ON DEVELOPMENTS IN EDUCATION SCIENCESAND HUMANITIES International scientific-online conference 4nd part, 2-124 pages Part 4 September 29 CANADA https://zenodo.org/record/7146065
12. 5. Jo‘rayev M. Q. Ilmiy konferensiya “Elektr mashinalari fani rivojlanish ginezisi va mazmuni” INTERNATIONAL CONFERENCE ON DEVELOPMENTS IN EDUCATION SCIENCESAND HUMANITIES International scientific-online conference 4nd part, 2-124 pages Part 4 September 29 CANADA https://zenodo.org/record/7146065
13. Жўраев М.Қ. “Олий таълим муассасаларининг энергетика йўналиши талабаларига электр машиналари фанини ўқитилиши” “Замонавий таълим ва тарбия: муаммолар, ечимлар ва ривожланиш истиқболлари республика илмий анжумани” Термиз. 2021-й, 205-207 б.
14. Jo‘rayev M. Q. Ilmiy konferensiya “Elektr mashinalari fani o’qitishda 6x6x6 ta’lim metodi” «Ta'limda raqamli texnologiyalarni tadbiq etishning zamonaviy tendensiyalariva rivojlanish omillari » mavzusidagi Respublika miqyosidagi ilmiy-amaliy, masofaviy konferensiya materiallari (27 yanvar 2022 yil) Farg’ona 2022 y avgust 9-to’plam 49-51b.
15. Жўраев М.Қ, Хусенов Д.Р // “Elektr mashinalari” fanini o‘qitishda talabalar mustaqil fikrlashlarini shakllantirish manbalari Journal of New Century Innovation Journal 2022. 2 April WSR Journal.com, 264-270 b. WSRJournal.com
16. Жўраев М.Қ., Software Analysis of Electric Machine Science, Research Jet Journal of Analysis and Invertions IF-7.6, ISSN 2776-0960 https://reserchjet.academiascience.org/index.php/rjai/article/view/414
17. Жўраев М.Қ, Электр машиналари фанини ўқитишда инновацион мулоқотдан фойдаланиш методикаси, Бухоро муҳандислик-технология институти “Ёшлар қўллаб-қувватлаш ва аҳоли саломатлигини мустаҳкамлаш йили”га бағишланган профессор-ўқитувчилар, илмий изланувчилар, магистрлар ва талабаларнинг илмий-амалий анжумани тезислар тўплами, Бухоро 2021-й, 28-29 май.
18. Jo‘rayev M. Q. “Elektr yuritmalari tezligini rostlash uslublari” Образование и наука в 21 веке. Научно образовательный электронный журнал. № 15 (том 3) июнь 2021г. дата 30.06.2021. https://docs.yandex.ru/